

ÉFOSZ állásfoglalás

A magyarországi élelmiszeripar helyzetéről és javaslatok az új Kormány számára

[2010.05.12. 15:52]

Az ÉFOSZ május 12-i, szerdai közgyűlésén Éder Tamás elnök ismertette a 2010. évi országgyűlési választásokat követően az Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetsége által összeállított, az élelmiszeripart érintő kérdéseket, értékeléseket, ajánlásokat és elvárásokat, amelyekkel az új kormány munkáját igyekeznek segíteni, támogatni gazdaságpolitikájának kialakítása során. Az alábbiakban közöljük az ÉFOSZ állásfoglalását.

„A jelenlegi állásfoglalásunkkal az élelmiszeripar versenyképességének javítása érdekében szükségesnek és fontosnak tartott gazdaságpolitikai, szabályozási lépéseket szeretnénk felvázolni, amely egyben alapot nyújt a kormányzat által a következő időszakban megvalósítandó intézkedésekhez.

Az élelmiszeripar jelenlegi helyzetének bemutatása

Az élelmiszer-gazdaság a nemzetgazdaság egyik fontos, a benne rejlő lehetőségeket még messze ki nem használó eleme, egyik lehetséges kitörési pontja.

Az ország EU taggá válási folyamatának egyik legnagyobb vesztese kétségtelenül az élelmiszer-feldolgozás. Az a tendencia, amely ma ezt a nemzetgazdasági szempontból igen fontos iparág leépülését jellemzi, semmilyen szinten nem szolgálja az ország érdekét. A kritikus helyzetet jól jellemzi, hogy 2000 óta a termelés több mint 20 százalékkal, a foglalkoztatottak száma és a belföldi értékesítés egyaránt 25-25 százalékkal csökkent. Iparági szinten az ágazat évek óta veszteséges, a beruházások értéke folyamatosan csökken, az élelmiszeripar súlyosan eladósodott.

Az a folyamatosan romló helyzet, amelybe a magyarországi élelmiszeripar került, minden érintettől cselekvést igényel. Ahhoz, hogy ezek a nélkülözhetetlen beavatkozások ki tudják fejteni hatásukat, illetve a megfelelő irányba mozdítsák el a folyamatokat, összehangolt kormányzati és ágazati intézkedésekre van szükség.

Az élelmiszeripar nemzetgazdaságban elfoglalt helye messze túlmutat a mutatókkal alátámasztható mértéken. Elejét kívánjuk venni annak, hogy pusztán a GDP-hez való hozzájárulás, vagy a bruttó termelési érték alapján szülessenek ítéletek az élelmiszeripar súlyával, jelentőségével kapcsolatban. Romló mutatói ellenére az élelmiszeripar továbbra is a mezőgazdaság termékeinek legnagyobb felvásárlója. Meggyőződésünk, hogy a magyar élelmiszeripar gazdasági teljesítményének javulása nélkül a hazai mezőgazdaság sem lehet tartósan sikeres. A hazai élelmiszeripar központi és meghatározó szereplője a biztonságos élelmiszerellátásnak és az egészséges táplálkozásnak, ezáltal egy nagy rendszer részeként az egyéb ipari és szolgáltatási szektorok egész sor vállalkozásának működéséhez járul hozzá, állami intézményekkel működik együtt, és fontos befizetője a költségvetésnek. Emiatt súlyának, szerepének csökkenése kétségtelenül tovaryűrűző hatást fejt ki, mint ahogy növekedése is azt tenné.

Az élelmiszerek termékláncában elfoglalt központi szerepe miatt az élelmiszeripar az a láncszem, amelyen keresztül a leghatékonyabban lehetne az egész élelmiszer-gazdaság működését élénkíteni. Az elmúlt időben e központi szerepet egyre inkább a forgalmazó szektor vette át, amely a gyakorlatban kevésbé bizonyult hatékonynak, és már eddig is jelentős torzulásokat okozott a termékláncon belüli jövedelem-elosztásban.

Az élelmiszeripar legfontosabb céljai, amelynek a többi cél alárendelhető, a következőkben foglalhatók össze: meg kell állítani a termelés csökkenését, a tendenciát az ellenkezőjére változtatni szükséges; a versenyképesség javításán keresztül meg kell erősíteni az ágazat belföldi és export piaci pozícióit, a gazdálkodás eredményességét pedig helyre kell állítani. Mindezek megvalósításával elérhető a stratégiai partnernek tekintett magyarországi mezőgazdasági termelők gazdálkodási körülményeinek javítása, illetve a piaci stabilitásuk erősítése.

Az általunk legfontosabbnak tartott szükséges kormányzati beavatkozási pontokat és tennivalókat az alábbiakban foglaljuk össze.

Szükséges kormányzati intézkedések

Az ország élelmiszerekkel való minél magasabb fokú önellátottságára való törekvés központi nemzetstratégiai ügy. Gazdaságstratégiai szempontból megindokolhatatlan az a folyamat, melynek keretei között folyamatosan növekszik az ország feldolgozott élelmiszer-importja. Véleményünk szerint elfogadhatatlan az az álláspont,

amelynek értelmében alapvető érdek az alacsony élelmiszerár, amit a kereskedelmi láncok külföldön előállított termékek behozatalával és azoknak a hazai előállítású élelmiszereketől eltérő árazási technikájával idéznek elő. Ez a gyakorlat a fogyasztó szemléletét az ár-érték arányos szemlélettől a pusztán az árak alapján való döntéshozatal felé fordítja. Azonban meggyőződésünk szerint a fogyasztó a reális, a termelési költségekkel arányos áru, jó minőségű, biztonságos élelmiszerhez való hozzájutásban érdekelt, amellyel a hazai munkahelyek megtartását is elősegíti. A fenntartható élelmiszer-termelő rendszerek, úgy helyi, mint regionális szinten, egyre inkább az eladóhelyhez közeli élelmiszer előállítás révén hozzák közelebb a termelőket és feldolgozókat a fogyasztókhoz. Ezáltal növekszik az élelmiszer előállítás folyamatának átláthatósága, így a fogyasztók bizalma is. Minél kisebb ez a távolság/körzet, annál rövidebb az ellátási és közvetítői lánc, olcsóbb a disztribúció, ezáltal a termék is, és annál nagyobb a magasabb tápértékű és megfizethető élelmiszer megszerzésének lehetősége a lakosság számára. Ez ismét mind több országban napirenden lévő téma.

Meggyőződésünk, hogy a tennivalók sorában a legfontosabb és legsürgősebb lenne a közép- és hosszú távú élelmiszer-gazdasági stratégia megfogalmazása, majd a kapcsolódó támogatás- és szabályozáspolitikai ehhez történő igazítása. Az élelmiszeripar számára pedig kétség kívül biztosítani kell az ágazat jelentőségének megfelelő képviseletet a kormányzati munkában.

Az élelmiszeripar bel- és külső versenyképességét más ágazatokhoz hasonlóan sújtja a központi állami elvonásoknak a versenytárs országokhoz képest mért magas szintje. Ugyanakkor az élelmiszer-termelés jellegéből fakadóan a központi terhek okozta versenyhátrány súlyosabb következményekkel jár, mint más ágazatokban. Éppen ezért számunkra kiemelkedő fontossággal bír az állami – adózási és adminisztratív - terhek csökkentési programjának mielőbbi elindítása. Az általános adóteher-csökkentés mellett szükség lenne az élelmiszeripar költségének alacsonyabbá tételére, az élelmiszerek forgalmi adójának jelentős mérséklésére, a sajnálatos módon mind jelentősebbé váló feketekereskedelem felszámolására. Emellett meg kellene teremteni az alkalmi munkavállaláshoz kapcsolódó anyagi és adminisztrációs terhek jelentős mérséklésének lehetőségét. E feltételeket pedig indokolt lenne az élelmiszeripari idénymunkára is kiterjeszteni.

Álláspontunk szerint az élelmiszeripar számára is lényeges lenne az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program felülvizsgálata, melynek célkitűzései közé fel kellene venni az élelmiszeripar súlyának megfelelő támogatását is.

Ezzel összefüggésben az alapanyag előállítás és a feldolgozás összehangolt, együttes fejlesztését tartanánk szükségesnek, mert ez alapvető előfeltétele a nagyobb hozzáadott értékű termékek előállításának.

A kutatás és fejlesztés támogatása, az innováció elősegítése, az élelmiszeripar jövőbeni sikeres és eredményes növekedéséhez nélkülözhetetlen. A kutatási eredmények gyakorlatba történő átültetése, a tudás és legjobb gyakorlat széleskörű elterjesztése fontos módjai annak, hogy az élelmiszer-gazdaságban is képesek legyünk javítani a termelékenységet, versenyképességet és fenntarthatóságot. A vállalkozások túlnyomó többsége nem képes saját erőből e tevékenységek még részleges finanszírozására sem, ami jelentős mértékben rontja esélyeiket piaci versenytársaikkal szemben. Hangsúlyozni szeretnénk azt is, hogy a jelenleginél nagyobb állami szerepvállalást tartanánk szükségesnek az alap- és alkalmazott kutatás tekintetében is.

Az élelmiszer-termékpálya mentén történő árucserre kondícióinak szabályozására vonatkozó jogszabályok betartatása kiemelt fontosságú az ágazat számára csakúgy, mint a hatósági engedélyezési eljárások, valamint a vizsgálatok díjainak mérséklése és nem utolsósorban a hatósági jogalkalmazás egységesítése.

A kis- és középvállalatok ágazaton belül betöltött szerepének jelentőségére tekintettel tartjuk nélkülözhetetlennek a rájuk vonatkozó támogatási rendszer újragondolását is.

Változatlanul fontosnak ítéljük a vertikális és horizontális integrációk létrehozását illetve működését segítő motivációs rendszer erősítését támogatási és szabályozási eszközökkel. Ehhez kapcsolódik az a meggyőződésünk, hogy a kormányzatnak elő kell segítenie olyan szakmai érdekképviseleti rendszer kialakítását, amely képes az ágazat egésze érdekeinek képviseletére mind belföldön, mind az Európai Unióban, segítve ezzel a kormányzat munkáját. Az érdekképviseleti rendszerbe való belépés motivációit kormányzati eszközökkel is jelentősen növelni kellene.

Végül, de korántsem utolsó sorban szükségesnek éreznénk és támogatnánk egy „Magyar Termékprogram” kidolgozását. Ez a meglévő védjegyek és megkülönböztető jelzések helyett egyetlen egységes feltételrendszer alapján azonosítaná a magyar élelmiszert és segítene a magyar fogyasztók arra vonatkozó tudatosságának kialakításában, hogy magyar élelmiszer vásárlásával lehet a magyar munkaerőt megvédeni és a hagyományokat megőrizni. (Ez utóbbi, a hazai termékek iránt elkötelezett fogyasztói magatartás kialakulását komplex oktatási, kommunikációs programmal kell elősegíteni.) Elképzelésünk szerint „Magyar Termékprogram” a közösségi marketing program részeként, a vállalkozások társfinanszírozásával lenne működtethető.

Az előbbieken röviden bemutatott javaslatok reményünk szerint rávilágítanak arra, hogy milyen nagy mennyiségű és milyen mély beavatkozás szükséges az élelmiszeripart jelenleg nehéz helyzetbe kényszerítő tendenciák megfordításának érdekében. Meggyőződésünk szerint ugyanakkor megvalósításuk által nem csak az élelmiszeripar, hanem rajta keresztül az egész magyarországi élelmiszer-gazdaság és a vidék helyzete

érdemben javítható. Ebben az Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetsége fontos szerepet vállal, nem csak úgy, mint kezdeményező fél, hanem mint koordinátor is. Ezt hivatott elősegíteni ezen összeállításunk is.

Tisztelettel kérjük az új Kormányzatot, hogy az e dokumentumban foglalt javaslatok megvalósítását azok fontossága miatt megfontolni szíveskedjék. A megvalósításhoz szükséges ágazati párbeszédben az Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetsége örömmel vesz részt és áll a Kormány rendelkezésére.”

Budapest, 2010. május 12.

Élelmiszer-feldolgozók Országos Szövetsége